andra landzens af mig effter orden och gamla Språkets ... förstånd enfaldigt uthtydde härlige monumenter slippa uhr det band som ett olyckeligit öde dem öfverkastat hafver, eller ännu på widrig händelse aldeles få bortdöö med J P.»

372. Ånsta, Skepptuna sn.

Pl. 39, 40.

Litteratur: B 22, L 511, D 2:157. J. Bureus, F a 6 s. 109 (Bureus' egen uppteckning), 204 (Rhezelius), F a 5 n:r 319, F a 1 s. 72; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 90; O. Celsius, SR 1, s. 382; E. Brate och S. Bugge, Runverser (AT 10:1), s. 118; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 37, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning (F 1 2 n:r 23); Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 132); P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Monumenta 3 och B 22); Dybeck a. a.; Brate foto 1909 (ATA).

Runstenen står i en stenbacke utan träd, 275 m. NNV om Ånsta mangårdsbyggnad, 35 m. S om vägen Ånsta—Skoby. Den restes på denna plats år 1940, med ristningsytan vänd mot SSÖ.

Bureus avtecknade inskriften »1627 S. Matthei dagh» (21 sept.); den stod »Widh Ånestadh i Skefttuna S.» Rhezelius anger platsen: »Wedh Ånsta i Westre gärdet.» Peringskiöld: »Wid Ånesta H. Tungels Sätegård.» Dybeck: »I Ånstads gärde, vester och söder om byn, finnas på flere icke odlade ställen åtskillige grafkullar, utvisande en forntida begrafningsplats, midt uti hvilken denne runsten ligger. Ristningen, som länge legat mot marken, är dock väl bibehållen.» Stenen låg på samma plats vid Brates besök och ända fram till 1940. Av allt att döma står den sålunda nu på ursprunglig plats.

Granit. Höjd över markytan 1,98 m. (stenens hela längd 2,10 m.), bredd (mitt över korset) 0,88 m., (nedtill) 1,30 m. Ristningen är tämligen djupt huggen och väl bevarad.

Inskrift:

þurstain ᛫ uk þihn ᛫ uk sialfi ᛫ þaim hit kila muþiR ᛫ þaiR litu rita stain þinobtiR sihat ᛫ faþur
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65 70

sin ᛫ kuþ hialbi honsal
75 80 85 90

Þorstæinn ok Þægn ok Sialfi, þæim het Gilla moðiR, þæiR letu retta stæin þenna [æ]ptiR Sig[v]at, faður sinn. Guð hialpi hans [s]al.

»Torsten och Tägn och Själve, deras moder hette Gilla, de läto uppresa denna sten efter Sigvat, sin fader. Gud hjälpe hans själ.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut. Sk ᛫ finnes endast mellan ordgrupper eller satser: efter 8 **n**, 14 **n** och 22 **i**, 38 **R**, 68 **t** och 76 **n**. Efter 42 **R** finns en rund prick, som möjligen kan vara huggen. Efter 63 **R** finns en rund fördjupning, som icke är huggen. Icke stungna äro 12, 28 **i**, 30, 77 **k**. Bst i 35 **u** är skadad. Övre delen av 49—51 **ta s** är skadad; h. bst i 49 **t** är borta. Efter 90 **a** korsas runslingan av rundjurets stjärt. På den övre av de korsande linjerna är ansatt ett kort streck, tydligt hugget, i omedelbar fortsättning till runslingans yttre linje. Sannolikt skall detta vara bst till ett **l**, varvid slinglinjen får tjänstgöra som hst.

Bureus: 33 **i**, 35 **i**, 57 **o**; 91 **l** saknas. — Rhezelius (Fa 6): 31 **a**. 35 **u**, 57 **i**; 91 **l** saknas; (F 1 2) 57 **l**. — Helgonius och Hadorph: 91 **l** saknas. — Dybeck: 91 **l** saknas. — Brate anmärker: »Med **honsa** kan icke inskriften hava slutat, och fortsättningen finnes verkligen på ormens stjärt men är synnerligen otydlig. Troligen står där: **lukuþsmuþiR**, men ehuru jag tycker mig

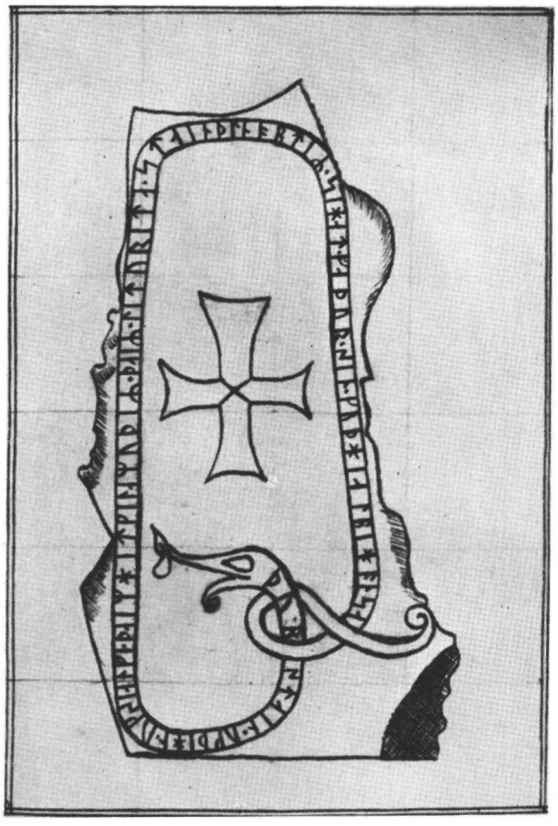

Fig. 85. U 372. Ånsta, Skepptuna sn.
Efter teckning av Rhezelius.

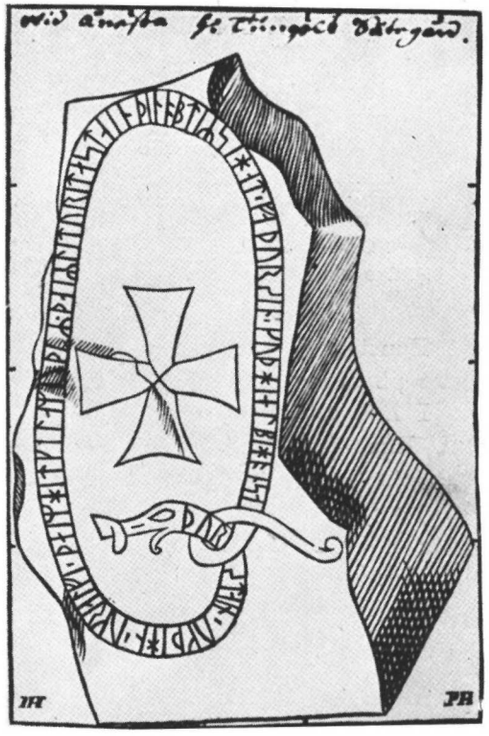

Fig. 86. U 372. Ånsta, Skepptuna sn.
Efter B 22.

kunna spåra runorna så, som de på fotografien uppritats, måste dessa runor dock betecknas som osäkra.» Vid vår granskning ha vi kunnat konstatera, att i stjärtslingan verkligen finnas några lodräta fördjupningar, som dock med all sannolikhet icke äro huggna. Vi bestrida med bestämdhet Brates utfyllning av inskriften.

Ristaren låter i ett par fall samma runa beteckna slutet av ett ord och början av nästa: 56—63 **þinobtiʀ**, 86—91 **honsal**. Möjligen har han uteglömt en runa i namnet 64—68 **sihat**.

Om namnet *Þegn* se Sö 237, om *Sialfi* U 337. Ett kvinnonamn **kila** synes f. ö. icke vara känt från våra runinskrifter. Det återger sannolikt ett *Gilla*, kortnamn till *Gillaug* (se om detta namn Sö 205). Bugge (*Runverser*, s. 119) antager, att *Gillaug* har uppkommit ur *Gæiʀlaug* och att kortnamnet **kila** sålunda kan ha uttalats *Gēla*; »thi Diphthongen kunde her være bleven til Enkeltvokal, uagtet den ellers var beholdt.» Inskriftens **kila** kunde givetvis också, såsom Bugge framhåller, återge ett *Killa*, antingen ett kortnamn till sammansatta namn på *Kætil-* eller uppkommet av ett *Kiðla* ('ung get'). 64—68 **sihat** (ack.) återger säkerligen namnet *Sighvatr*. Jfr ovan U 67, 128, 144, 152, 180, 245, L 79 Ingleby, Skogs-Tibble sn. De många inskriftsformerna utan **u** tyda på att *v* har fallit i uttalet, säkerligen på grund av det relativt svaga trycket i senare sammansättningsled. Detta är vida sannolikare än det förslag, som Bugge föredrager, nämligen att **sihat** skulle vara samma namn som da. *Segot* (*Sægot*) på 1100- och 1200-t. Detta *Segot* har uppkommit ur *Sigotr*, äldre *Siggautr*.

Brate förmodar, på grund av allitterationerna och vändningen *þæim het Gilla moðiʀ*, att inskriftens början har poetisk form. Detta torde vara ganska ovisst.

Runornas form, bruket av **o**-runan för nasalerat *a* (**þino**, **hons**) och den enkla ornamentiken tyda på att inskriften tillhör förra hälften av 1000-talet. Enligt Brate torde den vara ristad av Åsmund Kåreson; han påpekar, att korset har samma form som på den av Åsmund signerade ristningen L 211 Vedyxe, Danmarks sn.

373. Örby, Skepptuna sn.

Pl. 39, 40.

Litteratur: B 18, L 521, D 2:158. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, F 1 5:1 n:r 42, Monumenta 3, bl. 99; O. Celsius, SR 2, s. 72; E. Brate, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Peringskiöld, teckning (i F 1 5:1), träsnitt (i F 1 5:1, Monumenta 3 och B 18); Dybeck a. a.; Brate foto 1909 (ATA).

Runstenen står 17 m. N om landsvägen Åsby—Lunda, mitt för allén ned till Örby. Den restes på denna plats år 1940.

I *Ransakningarna* uppges, att »Uthi Öhrby Giärdet straxt widh byen finnes 2ne Runsteenar med Runaskrift ingrafne men dess innehåldh weet ingen.» Peringskiöld: »Örby gärde i Skäfftuna Sochen.» Vid Dybecks besök stod stenen »vid sockenvägen mellan Lunda och Widby, öster om och vid afvägen till Örby», sålunda på ungefär samma plats som nu. Enligt vad Brate hört, trodde man på platsen, att stenen hade kommit från en skogsbacke mellan Örby och Herresta.

Blågrå gnejs. Höjd över markytan 1,60 m., bredd nedtill 0,83 m. Ristningens höjd 1,25 m., bredd 0,75 m. Den ristade ytan är något kullrig. På h. sidan upptill är ett stycke av stenen avslaget, varvid även något av inskriften har gått förlorat. Det saknas redan på den äldsta avbildningen (Peringskiölds). Ristningen är ojämnt huggen, men på det hela taget tydlig och väl bevarad.

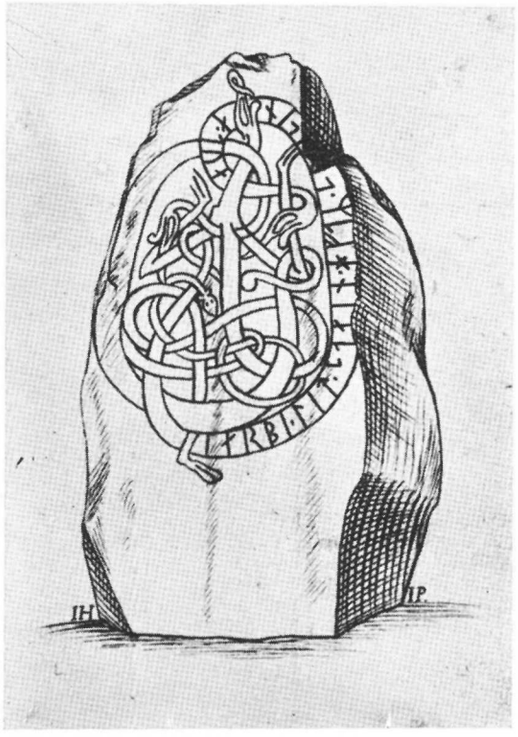

Fig. 87. U 373. Örby, Skepptuna sn. Efter teckning av Peringskiöld.

Inskrift (med det inom [ ] supplerat efter B 18):

iarbi · [l]it · stain · hf[t]ʀ · su - - sina · tua
5 10 15 20 25

Iarpi let stœin æft[i]ʀ sy[ni] sina tva.

»Järpe lät [resa] stenen efter sina två söner.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut. 1—5 **iarbi** är fullt säkert. Bst i 6 **l** är helt borta, övre delen av 7 **i** är också svag. 8 **t** har bst både t. h. och t. v., 10 och 26 **t** endast t. v., likaså 16 **t** hos Peringskiöld. **s**-runan har formen ᚴ, saknar sålunda nedre stapeln. Övre delen av 14 **h** och **f** svagt, övre delen av 16 **t** helt borta. Av 19 **u** finns endast övre delen i behåll.

Att infinitiven *ræisa* (eller *retta*) är utelämnad, är känt från flera inskrifter; se ovan U 215 och 362.

Namnet *Iarpi* är f. ö. icke känt från någon inskrift. Det kan möjligen ingå i några svenska och norska ortnamn (Lundgren-Brate och Lind). En starkt böjd sidoform *Iarpr* är bättre styrkt (Lind). Såväl *Iarpr* som *Iarpi* höra givetvis till adjektivet isl. *iarpr* 'brun'.